LANDSFORENINGEN FOR
bygnings- og landskabskultur

FREDNINGSFORSLAG

KØBENHAVNS KOMMUNE – TRINITATIS KIRKEPLADS

[1]

[1] Fotos fra https://ingerogjohannesexner.dk/works/kbh-trinitatis-kirkeplads Foto til højre af Ole Meyer

Forslagsstiller:	Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur
Kommune:	København
Adresse:	Købmagergade 52
Matrikel nr.	Del af matrikel nr.e: 1 og del af 7000g Rosenborg Kvarter
BBR-nr: -	
Ejer:	Trinitatis Kirkes Menighedsråd og Københavns Kommune
Betegnelse:	Selvstændigt landskabsarkitektonisk værk
Komplekstype:	Flisebelagt plads, trappeanlæg med rampe, skulptur, konsoller, monument, gravsten, liggesten, gitter, træer, arkade, lamper
Opførelsesår:	1982

FREDNINGSOMFANG

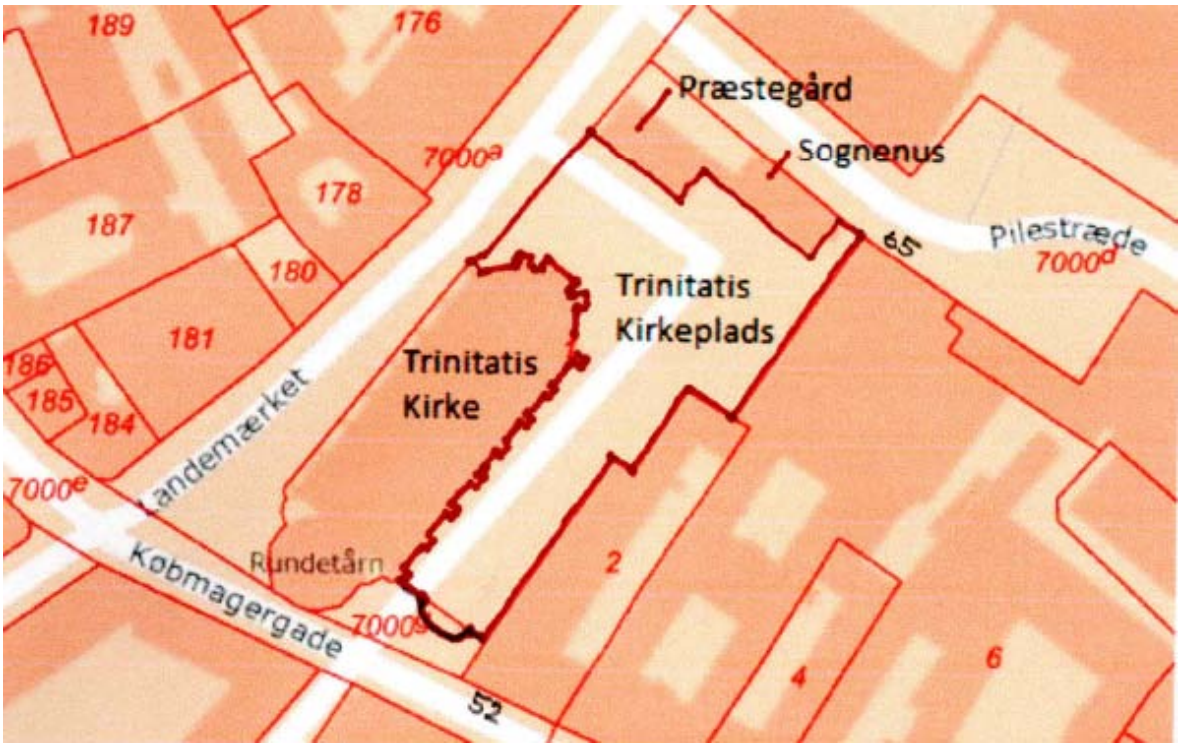

Trinitatis Kirkeplads (1982 af landskabsarkitekt Sven-Ingvar Andersson og arkitekterne Inger og Johannes Exner)

BYGNINGSBESKRIVELSE

Området:
Trinitatis Kirkeplads ligger helt centralt i Københavns Indre By, klods op ad Trinitatis Kirke og Rundetårn, tæt ved Regensen og med adgang fra Købmagergade, Landemærket og Pilestræde.

Kirkepladsen er - trods den meget centrale placering – et fredfyldt sted, en oase i det pulserende byliv, hvor det er muligt at krydse igennem eller tage sig et hvil på en af de udlagte sandstenskonsoller. Men de fleste fornemmer bare pladsen - uden at gå derind, mens de haster videre ad Købmagergade.

Det er en lille intens plads, som ligger i ly af den store kirke, en smøge, en passage, et mellemrum eller bare en afbrydelse i den tætte by.

Anlægget:
Kirkepladsen afgrænses mod vest af Rundetårn (1637-1642, fredet 1932), Trinitatis Kirke (1637-1651), Landemærket og Trinitatis Kirkes præstebolig (1928) - og mod nord af det i 1982 opførte sognehus og arkade mod Pilestræde. I den nordøstlige del afgrænses pladsen af ejendommen Pilestræde 65 (sidste del af 1800-tallet, høj bevaringsværdi) og længere mod syd af ejendommen Købmagergade 52 (1750-1760, fredet 1945). Endelig danner Købmagergade grænsen mod syd.

Fra Købmagergade opleves pladsen som en overraskende, lidt gemt, åbning imellem kirken og den øst for liggende etagebebyggelse. Pladsens sydlige del, tættest på Købmagergade afgrænses i belægningen af tre flade trin, der er lagt i et bueslag foran et bagvedstående, højt sandstensmonument. På hver side af monumentet står to 'københavnerbænke', der stopper alle forsøg på indkørsel med biler, og bag monumentet står et træ. Opmærksomheden drages imidlertid hurtigt, forbi monument og bænke, ind mod den med kvadratiske granitfliser, beklædte plads, hvor i alt 21 konsoller på støbejernsben i linjer eller i grupper 'bevæger sig' over mod pladsens nordøstlige hjørne. Konsollerne stammer fra restaureringen af Rundetårn i 1980-81, hvor de fleste af de i alt 24 konsoller, som bærer rundgangen på den øverste del af tårnet, blev udskiftet. Nu fungere konsollerne som møbler på pladsen, hvor de både viser vej og opfordrer den besøgende til at sætte sig for at kigge på et kort, spise en pølse eller bare slappe af.

I konsollernes retning, i pladsens nordøstlige hjørne, ligger – længe skjult for den gående - et skulpturelt rampe- og trappeanlæg, der optager niveauforskellen mellem pladsen og en smøge mod Pilestræde. Anlægget har to sider med trappetrin, som ligger parallelt med ejendommen Pilestræde 65, og dermed er let drejet i forhold til kirken. Midt mellem trapperne løber en let terrasseret rampe, som er tiltænkt barnevogne og kørestole, men også kan bruges af cyklister. Til dem, der ønsker at bruge trappen, er der ind mod sognehuset opsat et gelænder. Rampen er belagt med slidte chaussésten, indrammet af brede bordursten. De lange trappetrin er også af granit. Selve smøgen er belagt med slidte chaussésten. Udgangen til Pilestræde er afsluttet af en muret arkade med to buer. Lige inden for arkaden ligger indgangen til det sognehus, som er opført samtidig med kirkepladsens nuværende indretning.

I hver ende af kirkepladsen står et træ i en kvadratisk chaussésstensbelægning. Det ses af to 'tomme' chausséstensfelter på hver side af de nuværende træer, at der har stået yderligere to træer i hver ende.

Mod Landemærket er - i fortsættelse af Trinitatis Kirke - bevaret en lille kirkegård. Derefter følger en flisebelagt adgangsvej for biler og endelig en smal forhave til præsteboligen. Kirkegården og præsteboligens forhave er begge græsklædte og indhegnet af et jerngitter.

På den lille kirkegård findes tre liggesten og fire gravsten samt to træer. [2] En flisegang forbinder en indgang fra Landemærket med en indgang fra kirkepladsen, og herfra fører en kort flisegang hen til kirken. Fliserne er de samme kvadratiske granitfliser, som ligger på den centrale plads.

Den mellem kirkegården og præsteboligens forhave liggende adgangsvej er også belagt med de samme kvadratiske fliser, som ligger på den centrale plads. Mod Landsmærket er adgangsvejen afgrænset af pullerter, der automatisk kan sænkes.

Imellem kirkens stræbepiller er en række store liggesten.[3] De er delvis beskyttes af jerngitre, som er opsat imellem stræbepillerne. Gitrene anvendes dog også i vidt omfang til forankring af cykler med hængelåse.

Kirkepladsen er i de mørke timer oplyst af i alt syv 'Koldinghuslamper'. Lamperne er tegnet af Inger og Johannes Exner til Koldinghus, hvor de først blev anvendt i Christian 4.s kirkesal, som var færdig i 1980.

Børn og andre med fokus på detaljen vil måske opdage, at der er indhugget dyremotiver i fire af konsollerne, herunder på de to, der står oprejst. På en liggende konsol - tættest på Købmagergade - er der indhugget fire frøer, to store og to små. Det er den eneste konsol, som ikke er af sandsten, men af marmor. På en anden, oprejst konsol – tæt ved Købmagergade 52 og ofte godt gemt mellem parkerede cykler – er indhugget to ugler, én i flugt og én i et træ. På en tredje konsol, som også er oprejst, og som står langt inde på pladsen ved overgangen til rampen ned til Pilestræde, er indhugget to katte og to rotter. Endelig viser - den sidste af de behugne konsoller - en ræv, der jager tre gæs. Denne konsol ligger helt nede ved Pilestræde.

Monumentet som afgrænser pladsen mod Købmagergade er af billedhugger Otto Evens og opsat i 1879 af Københavns Kommune og Eibeschütz legat.[4] I det høje sandstensmonument er indsat epitafier i bronze af digterne Johannes Ewald (1743-1781) og Johan Herman Wessel (1742-1785). Øverst toppes monumentet af to bronzefigurer, der forestiller puttier med laurbærkranse ved fødderne. På soklen er indhugget en mindeskrift. [5]

[2] Gravminderne er nærmere omtalt af Kirsten Sandholt i https://www.trinitatiskirke.dk/info/historie/kirkepladsens-historie.
[3] Do
[4] Jf. skilt på monumentets nederste sokkelsten
[5] "VED DENNE KIRKES MUR HVILER STØVET AF DIGTERNE/ EWALD OG WESSEL/ DER SAMTIDIG GAVE ALVOR OG SKJEMT ET LEVENDE UDTRYK/TIL GLÆDE FOR FOLKET/TIL FREMME FOR VOR DIGTERKUNST"

VEDLIGEHOLDELSESTILSTAND

Pladsen er i rimelig stand, selv om flere af fliserne vipper. Afgørende for helhedsindtrykket er at trappe-anlægget ligger stabilt, og at konsollerne står stabilt og på rækker. Dog mangler flere møtrikker på konsollernes støbejernsben.

BYGNINGS- OG KULTURHISTORIE

Kirkepladsens nuværende udseende er næsten identisk med de i 1982 foretagne ændringer, som blev gennemført samtidig med opførelsen af sognehuset mod Pilestræde og istandsættelsen af Trinitatis Kirke og Rundetårn. Disse ændringerne omfattede en omlægning af kirkepladsens granitfliser[6], etablering af trappe/rampeanlæget m.m. i pladsens nordøstlige del samt udlægning af konsollerne fra istandsættelsen af Rundetårn. Senere, i 1984 er der plantede tre spidsløn foran sognehuset, på et tidspunkt er nogle af konsolstenen rykket og i 2017 er de store lindetræer blevet fældet, herom senere.

Det er landskabsarkitekt Sven-Ingvar Andersson - som sammen med en ung Steen Høyer - og arkitekterne Inger og Johannes Exner har stået for kirkepladsens udformning. Resultatet er et yderst vellykket resultat af et tæt samarbejde, med flydende faggrænser og gensidig inspiration.

Pladsen har som anført tidligere haft i hvert fald fem store lindetræer, hvor de tre stod bag monumentet ved Købmagergade og de to ved indkørslen fra Landemærket. Disse træer blev fældet, da de rådnede ved roden på grund af overgødning (urin). Om det også er årsagen til, at der i dag kun står én spidsløn foran sognehuset, vides ikke.

Pladsens granitfliser er fra 1928-29, da den blev omlagt samtidig med at et ligkapel (1870 af Nebelong) øst for kirken blev nedrevet til fordel for opførelsen af den nuværende præstebolig (1928 af Henning Hansen og Thomas Havning). Før præsteboligen og ligkapellet lå kirkens sprøjtehus her. Fliserne er med Sven-Ingvar Anderssons ord: ”Gudeskønne, fordi de håndhuggede sten er slidt gennem århundreder sådan, at det ternede mønster, som nogle er forsynet med, bare kan anes”.[7] Dertil kommer flisernes smukt vekslende farvespil.

Området blev i 1657 taget i brug som kirkegård for Trinitatis Kirke. I 1851 blev det forbudt at nedsætte lig i de indenbys kirkegårde. ”Samme år blev der på den del af kirkepladsen, der vender ud mod Købmagergade, åbnet et udsalg for frisk drikkevand, hentet fra Hellig Kors’ Kilde ved Roskilde. … Drikkevandet i byen var på det tidspunkt også absolut sundhedsfarligt, og byens første vandværk blev først taget i brug nogle år senere”. [8] På et tidspunkt blev de østlige dele af kirkegården solgt, og her blev i 1876-77 opført én af de Hambroske Vaske- og Badeanstalter. Den blev revet ned i 1963-1970.[9]

De på pladsen 21 udlagte konsoller har tidligere understøttet platformen øverst på Rundetårn. Ved restaureringen af den øverste del af tårnet i 1980-1981 viste det sig nødvendigt, at udskifte de fleste af

[6] Johannes Exner: Trinitatis Kirkeplads. Se kildehenvisning
[7] Sven-Ingvar Andersson i artiklen ”Trinitatis Kirkeplads”. Se kildehenvisning
[8] Citat fra Kirsten Sandholt, tidlgere sognepræst ved Trinitatis Kirke, ”Kirkepladsens historie”. Se kildehenvisning
[9] Se fodnote 8 og 10

konsollerne, samt at flere af konsollerne også tidligere havde været udskiftet. Johannes Exner oplyser[10]: "De ældste [konsoller] var fra Chr. IV's tid, fra tårnets opførelse i 1641, men der var også konsoller fra senere perioder, fra 1600-tallet, 1700-tallet og 1800-tallet. Det gælder konsoller fra istandsættelsen efter branden i 1798, og fra restaureringen 1869-71. At Rundetårns top var så ombygget, var ikke ganske klart. Det interessante er også, at de forskellige aldre kan konstateres på konsollerne. Det ses især på deres bagender, der før var skjult i indmuringen i tårnet. De ældste konsoller, fra Chr. IV's tid, er karakteristiske ved at være ret korte samt ved den meget grove hugning og forarbejdning af bagenderne. De senere 1700-talskonsoller er længere og mere præcist tilhugget. 1800-talskonsollerne er endnu længere og mere præcise. Og endelig er der en 1900-talskonsol, en overskydende reservekonsol fra vor restaurering, som er tilsavet og helt præcis". Alle konsoller er af sandsten, med en enkelt undtagelse, som er af norsk Gellebækmarmor. "Denne konsol kan være udført af byggematerialet til Chr. IV's berømte og fantastiske kirke, Sct. Anna Rotunde, som desværre aldrig blev fuldført, men til sidst blev benyttet som stenbrud".

Videre foreslår Exner, at man hvert år lader en billedhugger besmykke nogen af konsollerne. Dette forslag blev realiseret i 1986, da billedhuggeren Ejgil Westergaard udsmykkede fire af konsollerne med dyre-motiver, jf. beskrivelsen ovenfor. Motiverne er hentet fra de dyr, som færdes i og omkring Rundetårn.[11]

På ældre fotos kan man se, at konsolrækken tættest på Købmagergade, tidligere har ligget længere fra Trinitatis Kirke, og at der har ligget konsolsten ned ad rampen mod Pilestræde.

Kirkegårdens nuværende udseende skyldes en renovering i 2002 udført efter tegninger af landskabsarkitekt Jeppe Aagaard Andersen. I den forbindelse blev et par af kirkegårdens gamle gravsten flyttet en smule. [12]

Lignende anlæg:
Trinitatis Kirkeplads har - så vidt Landsforeningen umiddelbart er bekendt med - ikke nogen genkendelige paralleller eller referencer andre steder, heller ikke med hensyn til det elegante trappe/rampeforløb med to trapper og én rampe.

Landskabsarkitekt:
Sven-Ingvar Andersson (1927-2007) - med Steen Højer (1945-2019), som var tilknyttet tegnestuen, da kirkepladsen blev ændret.

Sven-Ingvar Andersson var svensk/dansk landskabsarkitekt, fra 1959 lærer ved Kunstakademiets Arkitektskole i København, fra 1963-97 professor samme sted og sideløbende hermed egen tegnestue i København. Han modtog 1987 Eckersbergs Medalje, 1988 Prins Eugens Medalje og 1996 C.F. Hansen Medaljen.[13] Han har været banebrydende for teoriedannelsen i forbindelse med restaurering af have- og landskabsanlæg. Han har således formuleret begreberne: 'rekonstruktion', der omfatter den kunsthistorisk og teknisk korrekte genopbygning, der har formen som mål; 'renovering', den følsomme æstetiske fornyelse med respekt for den oprindelige skabelse, og har til hensigt at ramme ånden; og endelig den 'fri fornyelse', som en kollageagtig tilføjelse i et nyt kunstnerisk greb med henblik på at gengive anlægget sin værdighed. [14]

[10] Johannes Exners notat fra 1984 "Trinitatis kirkeplads". Se kildehenvisning
[11] Kirsten Sandholt, tidligere sognepræst ved Trinitatis Kirke, "Kirkepladsens historie". Se kildehenvisning
[12] Do
[13] Jf. Dansk biografisk leksikon
[14] Landskab 56-1993 og omtalt side 21 og 89-98 i "Sven-Ingvar Andersson 2002". Se kildehenvisning

Sven-Ingvar Andersson er kendt for mange anlæg i såvel Danmark som Sverige. Fx har han stået for opgivelserne ved Buddinge Kirke (1967-70), Rådhuset i Höganäs (1961), Ulrikedal i Lund (1960-63), Klarskovgård Kursuscenter (1968-70) ved Storebælt, Sankt Hans Torv (1993) i København, Scanpark (1996) i Valby, Uranienborg (1987-92) på Hven, dufthaven i Ronneby, Sverige (1987), Unibanks hovedsæde på Christiansbro (1997-2000) i København og pladsen foran Rødovre Rådhus (2001).

Også uden for norden har Sven-Ingvar Andersson stået for eller medvirket til ofte store anlæg, herunder Expo 67 i Montreal (1967) og udformningen af Karlsplatz i Wien (1971-78, sammen med Odd Brochmann). Videre har han sammen med arkitekt J.O. von Spreckelsen vundet førstepræmie ved konkurrencerne om Parc de la Villette (1982) og Menneskehedens Triumfbue (1983, fuldført 1989), begge i Paris. I Amsterdam har han stået for udformningen af Museumsplein ved Rijksmuseum og van Gogh-museet (1992-99).

Sven-Ingvar Andersson har bidraget med mange artikler i Landskab og har skrevet "Havekunst i Danmark" (1990, sammen med Annemarie Lund), "Europas store haver" (2005, sammen med Margrethe Floryan) og posthumt "Breve fra min have" (på svensk 2008, på dansk 2009). Dertil kommer "Bygninger og Landskab: Spredte tanker om at ligge smukt i landskabet" 1988, Kunstakademiets Arkitektskole.

Arkitekt:
Inger Exner (1926-) og Johannes Exner (1926 -2015).

Inger og Johannes Exner er især kendt for genopbygningen (1972-1992) af Koldinghus (fredet 1918), men også som arkitekter for mange nye kirker fra Sct. Clemens Kirke (1963) i Randers til Opstandelseskirken (1984) i Albertslund - og som restaureringsarkitekter. Inger og Johannes Exner har således blandt meget andet stået for istandsættelsen af Rundetårn og Trinitatis Kirke (1981-1982).

Inger og Johannes Exners værker er omtalt i adskillige numre af Arkitektur, herunder Arkitektur 1985, nr. 3 om bl.a. Trinitatis Kirke og sognehus, samt i Tobias Faber "Dansk Arkitektur", 1977, Claus M. Smidt "Kirkens huse", 1981, Nils-Ole Lund "Nordisk Arkitektur", 1992 samt Thomas Bo Jensen "Exner", 2012.

Landskabsarkitekt:
Jeppe Aagaard Andersen (1952-2018) var i en årrække efter sin afgang som landskabsarkitekt fra Kunstakademiet i 1980 ansat hos Sven-Ingvar Andersson. Han fik i 1987 egen tegnestue først herhjemme og senere også i Australien. Fra 2014 var han professor ved Arkitektur og Designhøjskolen i Oslo.

Jeppe Aagaard Andersen er blandt mange andre værker især kendt for udformningen af Sundspromenaden i Malmø (2001) og for Kulturhavn Kronborg (2013).

Tegningerne til renoveringen af Trinitatis Kirkegård må betragtes som et af hans absolut, meget mindre arbejder.

Kunstnerisk udsmykning:
Dyrefigurerne på konsollerne er udført af billedhugger Ejgil Westergaard (1928-2015). Han har i øvrigt skabt talrige gravmæler især på nordvestjyske kirkegårde samt mange skulpturer og monumenter i andre sammenhænge. Hans foretrukne materiale var granit. Dyr optræder ofte som motiv, enten helt eller kun delvis hugget fri af stenen. [15]

[15] Jf. denstoredanske .dk og Weilbachs kunstnerleksikon

Billedhugger Otto Evens (1826- 1895) hørte jf. Dansk Biografisk Leksikon til den gruppe af billedhuggere, der med Bissen og H. E. Freund som lærere videreførte den thorvaldsenske klassicisme og formidlede dens gradvise overgang til naturalismen. Det fine, stemningsfulde mindesmærke for Ewald og Wessel ved Trinitatis kirke (1879) er en god prøve på, hvad han formåede i dekorativ henseende. Af Evens andre offentlige monumenter kan nævnes statuen af *Hieronymus* uden for Marmorkirken, grupperne *En Faun og en Satyr,* 1850 i anlægget på Gammeltorv i Ålborg og *En Fisker lærer en Dreng at spille paa Fløjte,* 1861 på den åbne plads i St. Strandstræde, portrætmedaljonen af *P. N. Sølling* på Bombebøssens facade og monumenterne for *Caroline Amalie,* 1882 i Sorgenfri slotspark og *Frederik VII på* torvet i Give, 1868, i Næstved, 1870 og i Sorø, 1877.

KILDER

https://ingerogjohannesexner.dk/works/kbh-trinitatis-kirkeplads Med historiske billeder fra 1982 og frem.

Johannes Exner, upubliceret notat af 25.4.1984: ”Trinitatis kirkeplads, Kirkepladsen og de gamle Rundetårnskonsoller”. Vedhæftes.

Inger og Johannes Exner, artiklerne ”Trinitatis Kirke – en restaurering” og ”Trinitatis sognehus og kirke-plads”, Arkitektur DK 1985, 3. Side 98-103 og 104-106.

Karsen Kynde, ”Konsolstenene på Trinitatis Kirkeplads” artikel i ”Trinitatis”, 1987-1988, nr. 1, side 3. Vedhæftes. Det oplyses heri fejlagtigt, at konsollerne er af granit.

Sven-Ingvar Andersson, artiklen ”Trinitatis kirkeplads” i ”Torve og Pladser, Bygningskulturens Dag 1999”, side 26-29. Her skriver Sven-Ingvar Andersson blandt meget andet: ”Tilbudt at skrive om en plads, som jeg har haft med at gøre og som jeg er glad for, valgte jeg Trinitatis kirkeplads, fordi den nu forekommer så ligetil og fordi den ligger der så roligt – en stille plads i den myldrende by. Og fordi formerne er lige så enkle som materialerne er gedigne. Og fordi den har en stille værdighed – den som stråler ud af de alvorlige støttepiller i samspil med de lange trappetrin. For øvrigt også i samspil med pladsens historie: Den er i virkeligheden en brolagt kirkegård”.

Annemarie Lund, omtalt i ”Guide til dansk havekunst år 1000-1996”, udgivet 1997, side 268:
”Den skulpturelle trappe, der overvinder niveauforskel på omkring en meter, har to sider med trappetrin og i midten et rampeforløb. Trappen danner også skillelinie mellem kirkepladsens belægningsretning og smøgens. Ved restaureringen af Rundetårn blev de gamle sandstenskonsoller fra tårnet platform lagt ud på kirkepladsen granitkvadre og ned langs rampen”.

Annemarie Lund, ”Danmarks Havekunst III”, udgivet 2002, side 317. Her omtales Trinitatis Kirkeplads under omtalen af Sven-Ingvar Anderssons værker: ”Et andet bymæssigt rum er den ydmyge plads omkring Rundetårn, Trinitatis Kirke og præstebolig, der blev lagt om, da Inger og Johannes Exners sognehus blev bygget (1982). Mellem Lægernes Hus og sognehuset er der fra Pilestræde forbindelse til pladsen via en smuk, skulpturel trappe. Den har to sider med trappetrin – paralleltliggende med lægehuset og derved let drejet i forhold til kirken – og i midten et trappe-rampe-forløb. Trappen overvinder en niveauforskel på omkring en meter og danner skillelinie mellem kirkepladsens belægningsretning og smøgens. Belægningen i smøge og trappe er slidte chaussésten, trinnene er brede bordursten. Herover er gamle sandstenskonsoller,

tiloversblevne efter restaureringen af Rundetårn, lagt ud på kirkepladsen i linier, der markerer trampens retning".

Kirsten Sandholt, tidligere sognepræst ved Trinitatis Kirke,
https://www.trinitatiskirke.dk/info/historie/kirkepladsens-historie og "Kirkepladsens historie".
Den sidste vedhæftes.

Dertil kommer:

"Sven-Ingvar Andersson 2002". Katalog til udstilling i anledning af landskabsarkitekt, professor Sven-Ingvar Anderssons 75-års dag.

Dansk Biografisk leksikon og Weilbachs kunstnerleksikon

PLANBESTEMMELSER/KOMMUNEATLAS

Matr.nr. 1 Rosenborg Kvarter er i Københavns Kommunes rammebestemmelser udlagt til serviceerhverv.

Området er omfattet af lokalplan nr. 107 "Pilestræde", Indre By fra juli 1987. Her er matr.nr. 1 udlagt som område C og reguleret af følgende bestemmelser:
§ 3, stk. 2: "fastlægges til offentligt formål (kirke m.v.)",
§ 5, stk. 5: "Væsentlige ændringer af bebyggelsesforholdene forudsætter tilvejebringelse af supplerende lokalplan"
§ 9, stk. 3:
"a) Ubebyggede arealer skal efter en af magistraten godkendt plan i det væsentlige anlægges som et offentligt tilgængeligt areal.
b) Træer skal bevares i videst muligt omfang."

I Bydelsatlas for "Indre By/Christianshavn, Bevaringsværdier i byer og bygninger, 1996" er Trinitatis Kirkeplads omtalt side 48 i forbindelse med omtalen af Købmagergade: "Trinitatis Kirke med Rundetårn, der skyder sig ud i gadelinien, og de rumforløb, der dannes på baggesider af det imposante bygningsværk, er hovedoplevelsen på strækningen". Og side 49 er indsat et foto med følgende tekst: "Trinitatis Kirke er fritliggende med en flisebelagt plads omkring, oprindelig kirkegården. Her ses pladsen sydøst for kirken, der prydes af et par store træer og sandstenskonsoller fra Rundetårn". Ved siden af er en plantegning af Købmagergade-Frederiksborggade med fremhævelse af de byarkitektoniske elementer bl.a. omkring Trinitatis Kirke og Rundetårn.

Endelig er Trinitatis Kirke, Rundetårn og ejendommen Købmagergade 52 (matr. nr. 2 Rosenborg Kvarter) på kortet side 79 markeret som fredet bygninger - eller kirke omfattet af lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegård. Trinitatis Præstebolig og Pilestræde 65 (del af matr.nr. 6 Rosenborg Kvarter) er markeret som havende høj bevaringsværdi. Mens sognehuset fra 1982 ikke har fået nogen bevaringsværdi. Det skyldes, at registreringen kun omfatter bygninger opført før 1960, og at sognehuset derfor ikke er blevet vurderet.

Trinitatis Kirkeplads er i 1986 præmieret af Københavns Kommune.

MILJØMÆSSIG VÆRDI

Pladsen er med sin placering i Københavns middelalderby, umiddelbart op ad én af de travleste gågader, en åbning og et åndehul i det pulserende byliv. De få træer er afgørende for helhedsindtrykket og bidrager sammen med de to græsklædte flader nær Pilestræde til en fredfyldt stemning. Det er helt afgørende for stedet, at der ikke er mulighed for gennemkørende biltrafik.

KULTURHISTORISK VÆRDI

Trinitatis Kirkeplads har en lang og betydningsfuld kulturhistorie, fra at være en lukket plads ved de af Chr. IV i 1637-1651 opførte Trinitatis Kirke og Rundetårn, til at have fungeret som kirkegård for Trinitatis Kirke frem til 1851, hvor der ikke længere måtte ske begravelser inden for voldene – til i 1928-1929 at blive omlagt til en åben plads af Københavns Kommune til 'stadens almindelige bedste', - og til i 1982 at blive suppleret med rampe/trappeanlægget mod til Pilestræde, de fra Rundetårn udskiftede konsoller og flere nye træer foran det nyopførte sognehus.

Monumentet over Johannes Ewald og Johan Herman Wessel ved Købmagergade - og deres mindesten på kirkegården - stemmer sindet, vedligeholder vores viden om de to betydningsfulde digtere og oplyser om, hvordan man tidligere hyldede kultupersonligheder. Samtidig er det en del af vores kulturhistorie om udformning af monumenter sidst i 1800-tallet.

Endelig kan det af gamle stik og fotos ses, at Trinitatis Kirkeplads i mange år har haft en betydning som en vigtig passage, en grøn oase og et fredfyldt åndehul i byens liv.

Pladsen rummer således både kulturhistorie om ændringer i Københavns centrale middelalderby, som omgivelse til nogle af Chr. IV's markante bygningsværker; den repræsenterer kirkegårdshistorie, stenhuggerhistorie og monumenthistorie, og den er samtidig et vidnesbyrd om et væsentligt og tæt samarbejde mellem landskabsarkitekt Sven-Ingvar Andersson og arkitekterne Inger og Johannes Exner.

ARKITEKTONISK VÆRDI

Pladsen rummer en sjælden intensitet af arkitektoniske kvaliteter og kulturhistoriske minder i det centrale København. Den formår på en uhøjtidelig måde, at binde de forskellige perioders bygninger og mindes-mærker sammen og samtidig at fungere som en nutidig og fredfyldt passage med mulighed for alt fra meditation til at indtagelse af en nyindkøbt pølse med brød.

De gamle, slidte, kvadratiske fliser giver pladsen en overflade, der afspejler historisk betydning og hvis blanke overflade reflekterer det skiftende vejrlig. Belægningen er, som Sven-Ingvar Andersson skriver, "gudeskøn". Videre medvirker de flade trin i belægningen foran monumentet mod Købmagergade både til at give monumentet opmærksomhed og til tydeligt at markere grænsen mellem gågaden og pladsen.

Trappe/rampeforløbet mellem pladsen og Pilestæde løser på overbevisende og æstetisk vis terrænspringet.

Arkaden mod Pilestræde udgør en betydningsfuld afgrænsning af pladsen i forhold til den meget påtrængende Gutenberghus-bygning på den anden side af Pilestræde.

Anvendelse og udlægning af konsollerne fra istandsættelsen af Rundetårn bidrager på afgørende måde både til pladsens aktuelle brugsværdi og til at skabe interesse for stedets kulturhistorie. Konsollerne inviterer til ro, men de viser samtidig med deres, tilsyneladende skødesløse placering - på linjer og i grupper - vej for de fodgængere, der ønsker at anvende kirkepladsen som passage mellem Købmagergade og Pilestræde. Samtidig er de indhuggede dyremotiver på fire af konsollerne et overraskende indslag, som fremmer den besøgendes nysgerrighed.

Monumentet over Johannes Ewald og Johan Herman Wessel fremstår som et bemærkelsesværdig udformet element, der kan minde os om tidligere traditioner og anderledes formsprog, og som stadig er fint placeret på sin plads ud mod gågadens fortravlede og ofte lidet kvalitetsbevidste forbrugere.

Sidst skal nævnes den harmoniske materialitet, som pladsen indgår i. Der tænkes her på samspillet mellem pladsens granitfliserne, Trinitatis Kirke og præstegårdens blotlagte gule murværk, Exners sognehus med røde sten - der korresponderer med Regensens ligeledes røde mursten – og pudsede områder, som korresponderer med det gråpudsede murværk på det kommende hotelkompleks, Pilestræde 65. Alt indgår i et sanseligt, harmonisk indtryk, der giver pladsen en særlig 'tone'.

BÆRENDE FREDNINGSVÆRDIER

Pladsens bærende fredningsværdier består i, at den er afskærmet mod gennemkørende biltrafik, i de slidte, kvadratiske granitfliser, der mod Købmagergade er afsluttet med tre flade trin, i de udlagte konsoller fra istandsættelsen af Rundetårn, i det skulpturelle rampe/trappeforløb mod Pilestræde, i arkaden mod Pilestræde, i monumentet for digterne Johannes Ewald og Johan Herman Wessel, i opretholdelsen af gitrene omkring kirkegården, omkring præstegårdens forhave og imellem Trinitatis Kirkes stræbepiller, samt i at der er store træer på pladsen.

ANBEFALINGER

Landsforeningen anbefaler, at de eksisterende fliser fra 1928 omlægges til en jævn flade, at der udarbejdes forslag til cykelparkering, at der plantes nye, store træer, bl.a. der, hvor der tidligere har været træer, jf. sporene i pladsens belægning, og at det på en eller anden måde sikres, at træerne ikke lider overlast, måske ved opsætning af en til stedet særlig udformet urinale.

TEGNINGER OG KORT

Trinitatisk Kirkeplads' placering i Københavns Indre By

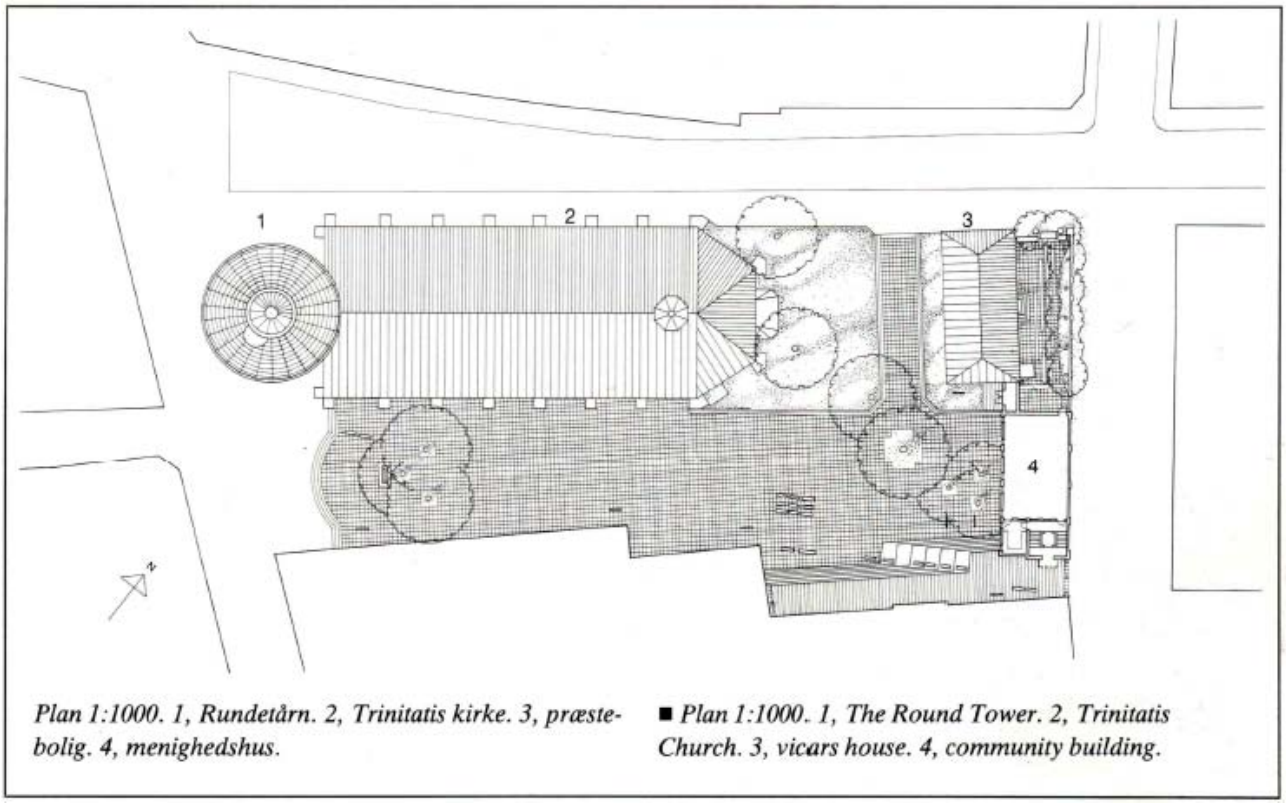

Plan 1:1000. 1, Rundetårn. 2, Trinitatis kirke. 3, præstebolig. 4, menighedshus.

■ *Plan 1:1000. 1, The Round Tower. 2, Trinitatis Church. 3, vicars house. 4, community building.*

Situationsplan fra Arkitektur DK, 1985 3, side 99

BILLEDEDOKUMENTATION

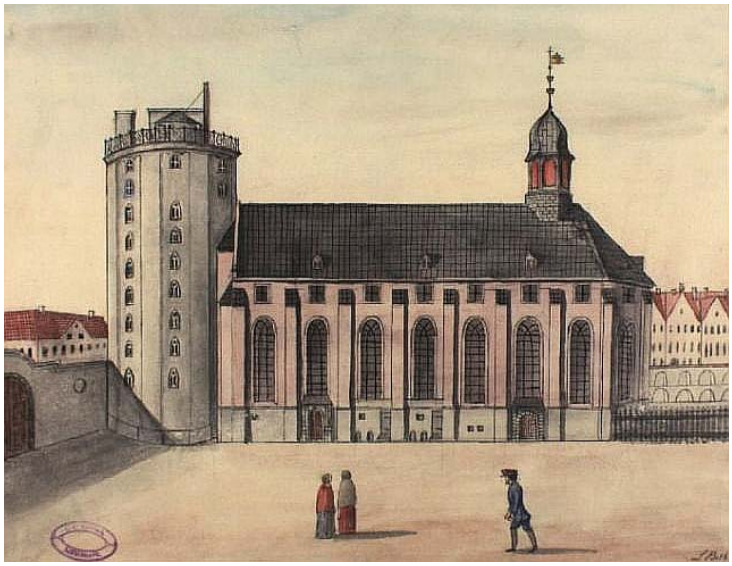

Tegning fra 1749 af L. Both.
Fra http://www.hovedstadshistorie.dk/indre-by/landemaerket/trinitatis-kirke/

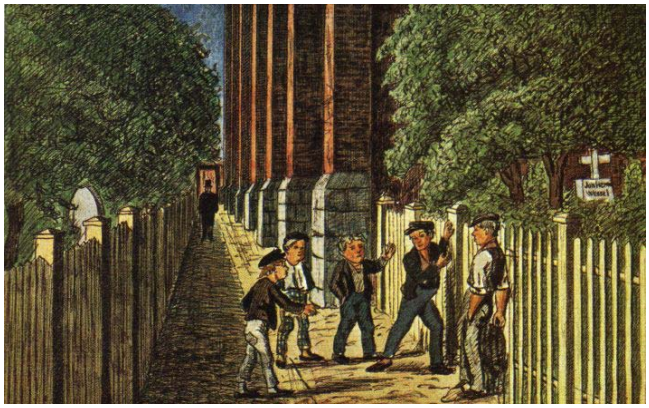

Før 1900

Foto fra 1900-1909, Kbhbilleder.dk

Foto fra 1900-1910, Kbhbilleder.dk

Fotos fra 1952, Kbhbilleder.dk. Billedet til venstre viser Den Hambroske Badeanstalt (1876-1877), som blev revet ned i 1970. På billedet til højre anses den balustrade, som tidligere kronede en støttemur ned mod smøgen til Pilestræde.

Fotos fra 1957, Kbhbilleder.dk

NB til at konsolstenene tidligere lå ned ad rampen
Fotos fra https://ingerogjohannesexner.dk/works/kbh-trinitatis-kirkeplads,

Foto fra https://ingerogjohannesexner.dk/works/kbh-trinitatis-kirkeplads,

Rækken af konsolsten til højre i billedet er senere flyttet længere til højre, evt. for at forhindre indkørsel af biler fra Købmagergade. Fotos fra https://ingerogjohannesexner.dk/works/kbh-trinitatis-kirkeplads, foto Ole Meyer

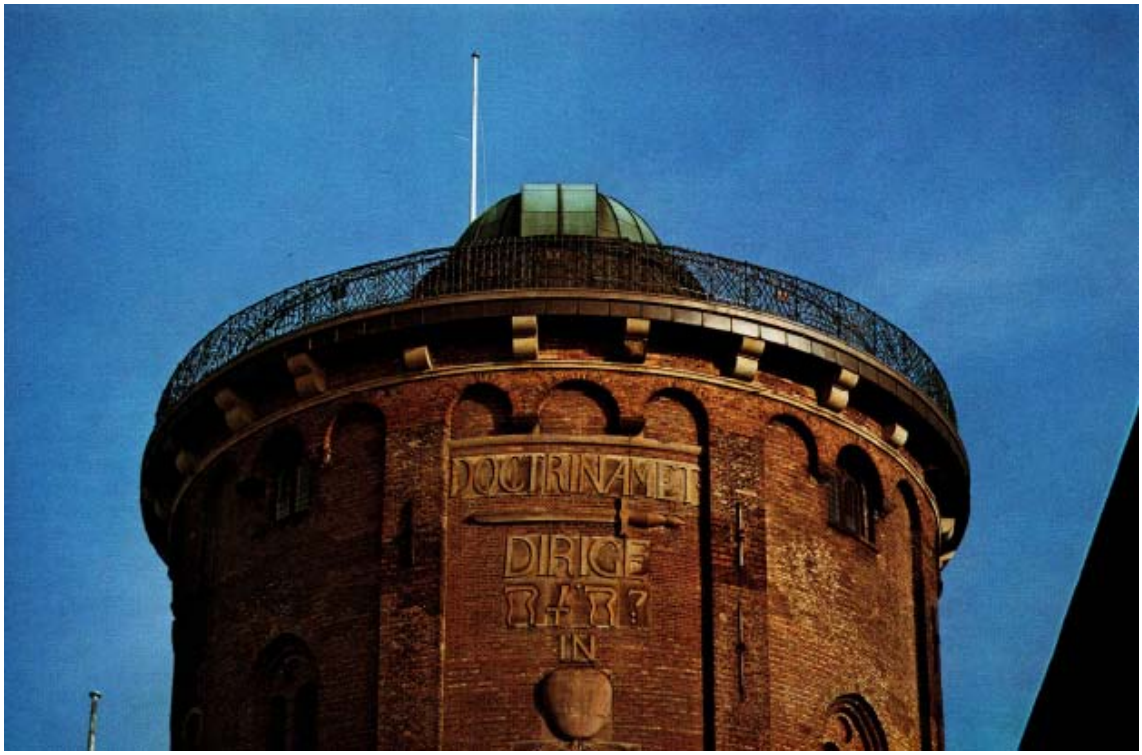

Billedet viser de konsoller der bærer rundgangen på den øverste del af Rundetårn.
Fotos fra Arkitektur DK, 1985 3, side 99

Trinitatis Kirkeplads set fra Købmagergade

Trappe/rampeanlæg i kirkepladsens nordøstlige hjørne

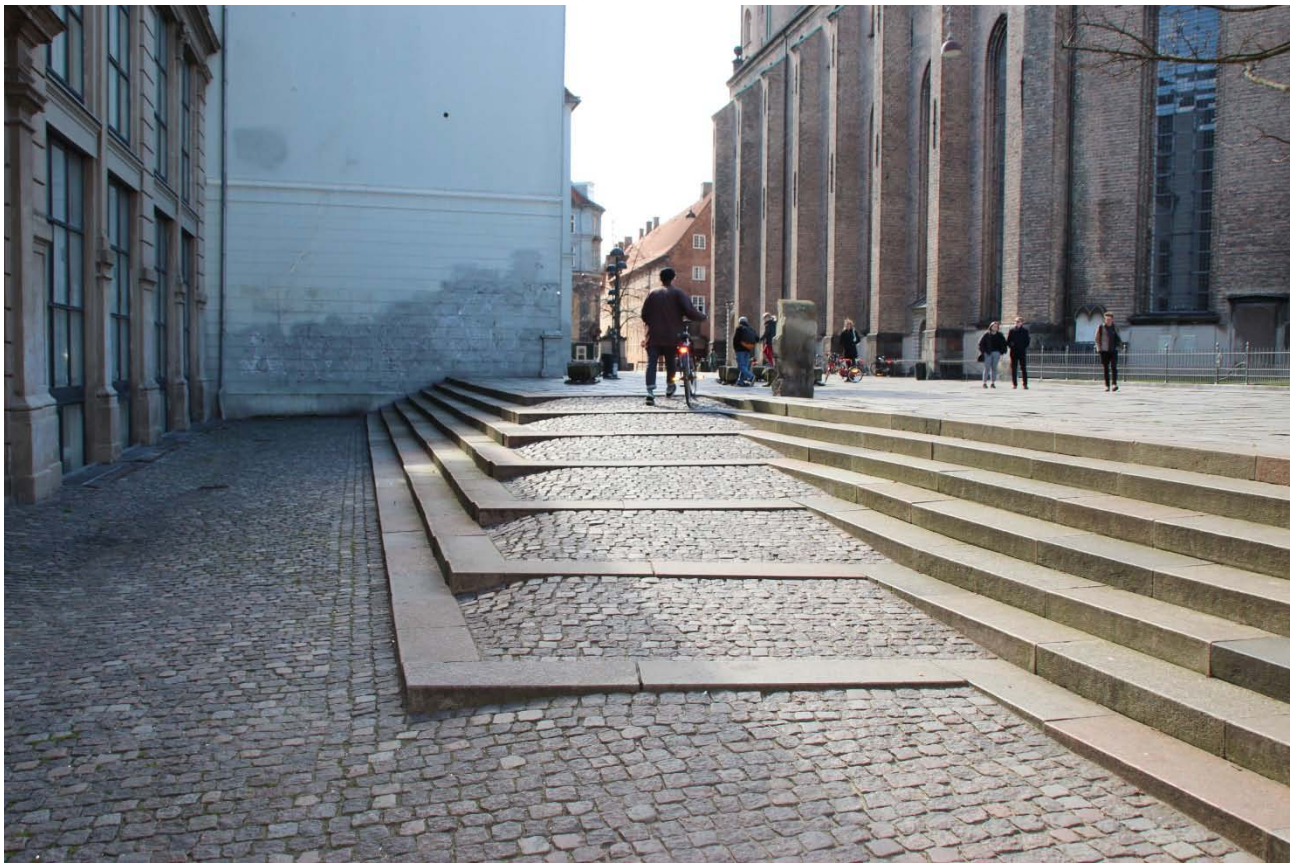

Monument for digterne Johannes Ewald (1743-1781) og Johan Herman Wessel (1742-1785) af Otto Evens (1826-1895), opstillet i 1879

Den bevarede del af kirkegården med hegnende gitter

Liggesten for digteren Herman Wessel (1742-1785) og for skjalden Johannes Ewald (1743-81)

Adgangsvejen fra Landemærket med præsteboligen til venstre og kirkegården til højre

Præstebolig fra 1928 og sognehuset fra 1982. NB til hvordan rampen er indarbejdet i trappeforløbet

Tættest på sognehuset er et rækværk til gående

Arkaden mod Pilestræde

Det ene af de oprindeligt tre plantede spidsløn står stadig foran sognehuset.
NB også til de to 'Koldinghuslamper' i baggrunden

Pilestræde 65, den tidligere laboratoriebygning, som nu er solgt til en hotelkæde

Købmagergade 52, set fra kirkepladsen

Gitteret omkring kirkegården

Gitrene imellem kirkens stræbepiller. NB til liggestenen tættest på kirken

Nogle af de ældste og korteste konsoller var samlet med jernkramper

Konsollen tættest på Købmagergade er dekoreret med fire frøer, to store og to små.

Konsollen ved Købmagergade 52 viser på den ene side en ugle i flugt og på den anden side en ugle i et træ.

Konsollen ved rampen viser to katte og to rotter

Konsollen nede ved Pilestræde viser en ræv, der jagter tre gæs